

NIK o szkoleniu młodzieży uzdolnionej sportowo

31 października 2016

System szkolenia młodzieży uzdolnionej sportowo jest nieskuteczny. Wadliwe są przede wszystkim procedury naboru, które nie gwarantują, że szkoleniem zostaną objęci uczniowie o najwyższym potencjale sportowym. NIK wskazuje również, że spada efektywność szkolenia: tylko połowa młodych zawodników poprawia swoje osiągnięcia, duża część rezygnuje z startów w zawodach lub nie uzyskuje w nich zaplanowanych wyników, a jeszcze inni w ogóle odchodzą ze szkół sportowych.



Minister Sportu i Turystyki oraz Minister Edukacji Narodowej – pomimo podejmowanych prób – nie wypracowali wspólnej koncepcji funkcjonowania oddziałów sportowych, szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego, co utrudnia właściwą organizację i realizację szkolenia młodzieży uzdolnionej sportowo.

Skontrolowane szkoły mistrzostwa sportowego we właściwy sposób zorganizowały proces szkoleniowy młodzieży uzdolnionej dofinansowany ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, lecz proces naboru uczniów do szkół był nieprawidłowy.

Brakowało przede wszystkim jasno określonych, precyzyjnych i

wspólnych dla wszystkich podmiotów zajmujących się szkoleniem młodzieży uzdolnionej sportowo, kryteriów naboru do szkół sportowych. Wypracowanie takich kryteriów jest konieczne, bowiem obecnie obowiązujące regulacje nie zapewniają wyboru najlepszych kandydatów na sportowców. Polskie związki sportowe (Polski Związek Biathlonu, Polski Związek Kajakowy, Polski Związek Kolarski, Polski Związek Narciarski, Polski Związek Pływacki, Polski Związek Żeglarski) nie zapewniły warunków, by do publicznych szkół mistrzostwa sportowego byli przyjmowani uczniowie (zawodnicy) o wysokim potencjale sportowym, albowiem nie współpracowały ze szkołami w opracowaniu prób sprawności fizycznej niezbędnych podczas naboru uczniów. NIK wskazuje także, że brakuje spójności pomiędzy kryteriami naboru do publicznych szkół mistrzostwa sportowego opracowanymi przez związki sportowe a uregulowaniami ustawy o systemie oświaty dotyczącymi prób sprawności fizycznej. Minister zobowiązał bowiem związki sportowe do opracowania kryteriów naboru pomimo istniejących już regulacji w tej sprawie w ustawie o systemie oświaty.

NIK zwraca uwagę, że w efekcie braku jasnych kryteriów proces naboru uczniów do szkół był nieprawidłowy. Żadna ze skontrolowanych szkół nie uzyskała bowiem zatwierdzenia prób sprawności fizycznej przez współpracujące z nimi związki sportowe. Ponadto większość skontrolowanych szkół (67 proc.) wprowadziła w zasadach rekrutacji wymóg posiadania przez kandydata II klasy sportowej – było to niezgodne z przepisami i mogło ograniczać dostępność do szkoły. Zdarzało się także, że w niektórych szkołach mistrzostwa sportowego w ogóle nie przeprowadzano prób sprawności fizycznej dla kandydatów.

Skontrolowane szkoły mistrzostwa sportowego we właściwy sposób realizowały proces szkoleniowy dofinansowany ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej. W ocenie NIK obniżeniu uległa jednak efektywność prowadzonego szkolenia. Niemal co piąty uczeń nie wystartował w zaplanowanych zawodach lub nie uzyskał zaplanowanych wyników, a odsetek tych uczniów wzrósł z

15 proc. w 2013 r. do blisko 22 proc. w 2015 r. (do 31 sierpnia). Blisko połowa (43 proc.) uczniów nie uzyskała poprawy swojej klasy sportowej podczas nauki w szkole, a wielu uczniów (blisko 22 proc.) rezygnowało ze szkolenia w trakcie jego realizacji.

NIK wskazuje także na znaczące wyniki badania przeprowadzonego podczas kontroli. Wynika z niego m.in., że co drugi (57,1 proc.) absolwent szkoły podstawowej mistrzostwa sportowego nie kontynuował nauki w gimnazjum mistrzostwa sportowego, a prawie 2/3 absolwentów gimnazjów nie kontynuowało szkolenia w szkole ponadgimnazjalnej mistrzostwa sportowego. Z kwestionariuszy wynika również, że ponad połowa (59,8 proc.) absolwentów szkół ponadgimnazjalnych nie kontynuuje wyczynowego uprawiania sportu. Minister Sportu i Turystyki na dofinansowanie tego szkolenia przeznaczył w latach 2013-2015 (do 30 czerwca) 278,9 mln zł, w tym 99,7 mln zł na szkolenie grupowe.

Jako niezadowalające ocenia NIK efekty szkolenia sportowego młodzieży, mierzone liczbą medali zdobytych przez uczniów szkół mistrzostwa sportowego podczas zawodów mistrzowskich. Spośród 24 polskich związków sportowych, które otrzymały dofinansowanie na szkolenie młodzieży w szkołach mistrzostwa sportowego, reprezentanci (uczniowie) blisko połowy sportów nie zdobywali medali podczas mistrzostw świata lub Europy rozgrywanych w latach 2013-2015 (do 30 października). Reprezentanci trzech sportów grupowych: hokeja na lodzie, piłki koszykowej i piłki ręcznej (568 uczniów spośród 1012 objętych szkoleniem w sportach zespołowych) nie zdobyli żadnego medalu na tych zawodach. Medali na mistrzostwach świata lub Europy nie zdobywali także reprezentanci ośmiu sportów indywidualnych (akrobatyka sportowa, badminton, biathlon, gimnastyka, łyżwiarstwo figurowe, snowboard, saneczkarstwo i żeglarstwo). W ocenie NIK zakładane przez Związki Sportowe efekty przebiegu szkolenia sportowego młodzieży były określone w umowach w sposób ogólnikowy, który nie pozwalał na dokonanie oceny, jakie konkretne i mierzalne

efekty zostały uzyskane dzięki zaangażowaniu środków publicznych. Jednocześnie NIK zwraca uwagę, że 1/3 skontrolowanych związków sportowych nie dokonywała analiz sukcesów ani porażek zawodników objętych szkoleniem w szkołach mistrzostwa sportowego.

NIK pozytywnie ocenia wzrost o 20 proc. w latach 2013-2015 ogólnej liczby zawodników, obejmowanych zorganizowanym systemem szkolenia dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo. Wskazuje jednak, że w porównaniu do 2013 r., w 2015 r. nastąpił spadek liczby zawodników obejmowanych szkoleniem grupowym: w publicznych i niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego o 8 proc., w ośrodkach szkolenia sportowego młodzieży o 6,5 proc., a w gimnazjalnych i licealnych ośrodkach szkolenia sportowego młodzieży o 15 proc.

Polские związki sportowe w prawidłowy sposób gospodarowały środkami FRKF przeznaczonymi w latach 2013-2015 (do 30 czerwca) na szkolenie młodzieży w szkołach mistrzostwa sportowego. NIK zwraca jednak uwagę, że nie wszystkie związki opracowały kryteria podziału środków otrzymanych na szkolenie młodzieży uzdolnionej.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w Ministerstwie Sportu i Turystyki nie wypracowano jednolitego wieloletniego programu (strategii) organizacji i przebiegu szkolenia młodzieży uzdolnionej sportowo. Zdaniem NIK wypracowanie programu, w którym zostałyby określone zasady identyfikacji talentów sportowych oraz cele tego szkolenia obejmujące np. dwa najbliższe cykle olimpijskie pozwoliłoby realizatorom szkolenia (przede wszystkim związkom sportowym) opracować i wdrożyć własne programy, zgodne z celami określonymi przez Ministra Sportu i Turystyki. Dzięki takiemu rozwiązaniu, po zakończeniu cyklu szkoleniowego możliwe byłoby dokonanie oceny, czy przyjęte cele zostały właściwie sformułowane i zrealizowane.

W ocenie NIK aby zapewnić skuteczne i efektywne działanie

systemu szkolenia młodzieży uzdolnionej Minister Sportu i Turystyki powinien przede wszystkim podjąć współpracę z Ministrem Edukacji Narodowej w celu wypracowania koncepcji funkcjonowania oddziałów sportowych, szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego.

Ważne jest także stworzenie ram organizacyjno-prawnych do opracowania przez polskie związki sportowe ramowych programów szkolenia dla poszczególnych sportów, dostosowanych do wieku zawodników realizujących szkolenie w oddziałach sportowych, szkołach sportowych i szkołach mistrzostwa sportowego oraz wypracowanie narzędzi do identyfikacji zawodników (uczniów) o najwyższym potencjale sportowym (talentów sportowych) oraz pozwalających na obejmowanie ich szkoleniem w szkołach mistrzostwa sportowego.

Ponadto polskie związki sportowe powinny opracować ramowe, jednolite programy szkolenia sportowego dostosowane do wieku zawodników (uczniów) obejmowanych tym szkoleniem w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych.

Zdjęcie: [Stefan_Schranz](#) (CC0)

Źródło: NIK.gov.pl